

מעדני אש

פרשת ויקרא – שבת הגדול - שנת תשפ"ה - גליון תתמ"ג
שנת 22 לממלכת התורה מעדני אשר

שאלות והקידות בענייני פרשת השבוע

ד"ר ע"י מכון "מעדני אשר" בית שמש

איך מותר לשרוף חמץ של נכרי שקיבל עליו אחריות הרי עובר על איסור גזילה?

איתא בגמ' פסחים ה' ע"ב ב' דחמץ של עכו"ם שקיבל עליו אחריות
חייב לבערו.

יש להקשות: איך הישראל יבער החמץ של עכו"ם והלא גוזל את
העכו"ם, ובפרט להשיטות דס"ל דגזול עכו"ם אסור מן התורה עיין
שו"ע חו"מ סי' שמח ס"ב ובש"ך שם ס"ק ב' ואפילו אם ישלם חשיב גזל, כד
מקשה המנחת חינוך בקומץ המנחה מצוה י"א אות ז', וכן בחזון איש

איכא כמה תרוצים

א. כאשר מבער החמץ לא חשיב גזל אלא מזיק ובמזיק ליכא
איסור בגוי, דגם בישראל לא הוי האיסור להזיק רק מכח דהתורה
ציותה להשיב אבידתו וכ"ש שאסור להזיקו, אבל בגוי לא שייך
זה, ואף דבישראל אפי' רוצה לשלם לו אסור להזיקו, היינו משום
מצות עשה דואהבת לרעך כמוך, אבל בגוי לא שייך זה.

ב. על פי דברי המקור חיים סימן תל"א דיני בדיקה וביטול ס"ק ד' דכמו
דחמץ של עכו"ם שקיבל עליו אחריות מתרבי לענין בל יראה,
ה"ה דאתרבי לענין עשה דתשביתו, וא"כ י"ל דמצד עשה דוחה
לא תעשה מחוייב לבער החמץ, ואף דאין עשה דוחה ל"ת דגזל,
היינו רק גזל דישראל דאין בכח העשה לדחות ממון חבירו, אבל
גזל עכו"ם דאסור רק משום שלא ירגיל לגזול מישראל וכדכתב
החכם צבי, א"כ אין בו תורת ממון אלא תורת איסור, ושוב
אמרינן ביה עשה דוחה לא תעשה, כך תירץ בחמדת ישראל בקונטרס בית יהודה לבנו

של בעל הכלי חמדה הגאון ר' אליעזר יהודה זצ"ל מצוה י"א נדפס בכלי חמדה על פסח סימן פ"ו.
ובזה מיישב מה דאיתא בגמ' ירושלמי פ"ב ה"ב דגם בחמץ הקדש שקיבל
עליו אחריות מחוייב לבערו, ושוב גם שם יקשה קושית המנחת חינוך
איך יבערו והלא להקדש ודאי אסור להזיק מן התורה, ויש בזה גם
איסור מעילה, אך להנ"ל אתי שפיר עפ"י דהשב שמעתתא שמעתא ו' פרק
ד' דהקדש אין בו תורת ממון, א"כ הוי האיסור של מעילה איסור ולא
ממון, ושפיר אמרינן דהעשה דתשביתו דוחה הלא תעשה דמעילה.

ג. ממון נכרי מופקר לישראל, בזמן שהוא נכשל בהן לעבור
עביירה, אלא שחייב לשלם לנכרי, לכן מותר לשרוף, כך כתב החזון
איש סימן ק"ח ס"ק ה'

והקהלות יעקב אגרות ורשימות הקה"י ח"ג פרשת בא **ביאר מנין זאת
להחזו"א** וכתב שדבריו הם על פי מה שכתב בשו"ת אבני נזר אר"ה סימן
שכ"ה אות י"ז שבגזל גוי כיון שאין האיסור מפאת חסרון הגוי, רק מפאת
ישראל שלא ילמוד בגזל כמו שכתב חכם צבי סימן כ"ו בזה אמרתי דעל
ידי המצוה נפקע ממון הגוי, ושוב אין ישראל גוזל, אבל בגזל ישראל זה
עצמו שיופקע ממון ישראל הוא נגד רצון התורה, שהתורה אמרה לא
תגזול שלא יופקע ממון ישראל, יע"ש.

האם יש איסור לשרוף חמץ שמצא בפסח אם מוכרו לגוי דהויא גזל נכרי כיון שנמכר לגוי ושייך לו?

בפרשתן ה' כ"ג והשיב את הגזילה אשר גזל

קימ"ל חושן משפט הלכות גזילה סימן שנו"ט סעיף א' אסור לגזול או לעשוק
אפילו כל שהוא, בין מישראל בין מעובד כוכבים.

יש לחקור אדם שמכר את כל החמץ שבביתו ומצא במועד חמץ
האם יש לו איסור לשרוף את החמץ דהרי זה שייך לגוי ועובר על
איסור גזל נכרי דקימ"ל שאסור או דילמא אין לו איסור לשרופו

הנה בספר **מקראי קודש** פסח סימן ע"ד ב' כתב שאדם שעשה מכירת
חמץ, ובימי המועד מצא חמץ בביתו, אין נכון לשרופו, כיון שהוא
קניין הערל.

אבל בשו"ת שבט הלוי ח"ט סימן קצ"ו כתב אם רוצה לשרוף את
החמץ שמצא במועד לאחר שמכר את כל חמצו לגוי אני מסופק
אם שייך כאן נזק גוי או גזילת גוי, משום שלפי הנהוג, הגם שאנו
מחשיבים את הקניית החמץ לגוי כקניין גמור, מכל מקום פשוט
שלפי המציאות אין דעת הגוי ליהנות ממש מן החמץ, אלא דעתו
לקנותו כהלכה, ולהיות מוכן לחזור ולמכרו כהלכה לישראל, ולכן
אם ישירוף חתיכת חמץ שמצא לא יגרום בכך לגוי כל נזק, ויש
לומר שהגוי מוחל על כך.

וכן בשו"ת תשובות והנהגות כרך ה' סימן קי"ד כתב נשאלתי כמה
פעמים בפסח שאירע שאדם מצא חמץ בחוה"מ, והרי כיון
שכהיום עושים שטר מכירה ומכר לנכרי כל חמצו בכל מקום
שהוא אינו עובר, אך הוא רוצה לבערו, אם עדיף ליקחנו לשרופו,
או שעדיף להכניסו לחדר ששכור לנכרי, דאם ישרפו הוא עובר
בגזל של הנכרי, וכן זה יכנס לרשותו שהוא יתחייב לשלמו.

ומסיק: שמותר לשרופו ע"פ מש"כ הש"ך חו"מ סימן שנו"ט ס"ק א'
שמותר לאכול פירות של חבירו בלי רשות אם ברור לו שחבירו
מסכים לכך, דבזה אמרינן יאוש שלא מדעת הוי יאוש, וא"כ כאן
שבטוחים אנו שאם ישאל רשות מהגוי ליטלו לשרופו בלא
לשלם, בודאי שהגוי יסכים, מותר לו לסמוך ליטלו לשרופו ואינו
מתחייב באחריות והיינו שמדינא אין הנכרי יכול לדרוש אה"כ
לשלם על הגזילה, שהרי הותר לו לשרפו, שבטוח היה בשעתו
שהנכרי מסכים על זה, ואפילו לשיטת התוס' דסבירא ליה שאין
לאכול פירות חבירו בלי רשות אפילו אם ברור לו שחבירו
מסכים, אבל בעכו"ם בודאי הדין כן שסומך על אומדנא, דאפי'
דבישראל אמרינן דיאוש שלא מדעת לא הוי יאוש, אבל בעכו"ם
ודאי אמרינן דהוי יאוש.

גליון זה נודב ע"י ידידנו
הגאון אברהם יחיאל סג"ל דייטש שליט"א
גאב"ד מעלה אדומים
לרגל שמחת אירוסי בנו
הבה"ח המופלג בתויר"ש
כמר שלמה זאב סג"ל נ"ו
מבחיירי ישיבת פונבי"ז
עב"ג בת הגאון חיים וויין שליט"א
יהא רעוא שבזכות זיכוי רבבות
יזכה לרוות נחת מכל יוצאי חלציו

גליון זה נודב ע"י ידידנו
הרה"ג דוד מאשינסקי שליט"א
מנהל ת"ת דרכי אבות צאנז מאנסי
לעילוי נשמת אביו
מסופרי בעל השפע חיים צוק"ל
הרה"ג רבי יעקב עקיבא ז"ל
בן הרב צבי ז"ל
נ.ל.ב.ע אור לד' ניסן תשע"ב
ת.נ.צ.ב.ה

גליון זה ע"י ידידנו
זך השכל – ואיש הרעיון
הרה"צ יעקב ספרין שליט"א בית שמש
לעילוי נשמת חמותו
הרבנית הצדקנית
מרת חנה ברכה ע"ה
בת הגה"צ שמואל מרדכי גרטינהוז זצ"ל
אשת הגה"צ רבי יוסף גולדמן זצ"ל
בן כ"ק האדמו"ר רבי מרדכי מזוועל צוק"ל
נפטרה ז' ניסן
ת.נ.צ.ב.ה

ערב פסח שחל בשבת

מאיזה שעה אסור לטלטל את החמץ משום מוקצה?

איתא בגמ' פסחים י' ע"ב ב' המוצא חמץ בביתו ביו"ט כופה עליו את הכלי.

וברש"י משום דלא חזי לטלטולי ואפוקי.

יש לחקור ערב פסח שחל בשבת כמו השנה מאיזה שעה אסור לטלטל את החמץ בשבת האם משעה חמישית שאסור באכילה או משעה שישיית שאסור בהנאה

הרמב"ם הלכות חמץ ומצה פרק ג' הלכה ג' **כתב** חל ארבעה עשר להיות בשבת בודקין את החמץ בלילי ערב שבת שהוא ליל שלשה עשר ומניח מן החמץ כדי לאכול ממנו עד ארבע שעות ביום השבת, ומניחו במקום מוצנע והשאר מבערו מלפני השבת, **ואם נשאר מן החמץ ביום השבת אחר ארבע שעות מבטלו וכופה עליו כלי עד מוצאי יום טוב הראשון ומבערו, משמע מדבריו שלאחר שעה ד' בשבת אסור כבר לטלטל את החמץ. ובטור** אורח חיים הלכות פסח סימן תמ"ז **כתב** דחמץ שנשאר בביתו בל"ד שחל להיות בשבת אחר ה' שעות כופה עליו את הכלי.

וכתב הב"ח אורח חיים סימן תמ"ז דסבירא ליה לטור דבשעה חמישית דמותר בהנאה ליתנו לגוים ולכלבים אינו אסור בטלטול אלא דוקא בתחלת שעה ששית דאסור בהנאה הוה ליה מוקצה וכן נראה עיקר, ואפשר דברמב"ם איכא טעות סופר וצריך להגיה אחר חמש שעות.

ובבית יוסף אורח חיים סימן תמ"ד ס"ק ה' הביא בשם הרמב"ם שאם נשאר מן החמץ ביום שבת אחר ארבע שעות מבטלו וכופה עליו כלי עד מוצאי יום טוב

ובמגן אברהם סימן תמ"ז סוף ס"ק ג' **תמה עליו:** אטו מי גרע מנבילה שנתנבלה בשבת דשרי לטלטל משום דחזי לכלבים ודוקא פירות טבל או חלב אסור לטלטל שאין דעתו למשדי לכלבים. **ותירץ המגן אברהם:** דהרמב"ם מיירי דליכא כלב או עכו"ם ליתן לו.

וכן כתב הט"ז וכופה עליו את הכלי פירוש אם אין לו עכו"ם שיקבל הימנו.

וכן כתב בשר"ע הרב סימן תמ"ד סעיף י"ג מותר לטלטל חמץ בשעה ה' בשבת זה, אף על פי שאינו ראוי לו, שהרי הוא אסור באכילה, מכל מקום הרי יכול להאכילו לבהמה חיה ועוף או ליתנו לנכרי. והרי דינו כבשר נבלה וטריפה שאינו ראוי אלא להאכילו לכלבים או לכנעני ומותר לטלטלו בשבת.

וכן כתב הפרי מגדים סימן תמ"ד מש"ז ס"ק ז' דבשעה ה' מותר לטלטל וליתן החמץ לעכו"ם וכו', ולזרות ולפרר יש מחלוקת אי שרי, אבל לנהר או לבית הכסא שרי.

וכן כתב בספר חיי אדם כלל קי"ט ס"ט וכן בערב פסח שחל בשבת ומצא לאחר ה' שעות דאסור בהנאה אסור לטלטלו, אבל קודם שנאסר בהנאה אף שנאסר באכילה מותר לטלטלו.

וכן כתב במשנה ברורה סימן תמ"ד ס"ק כ"א דמיירי הש"ע שם שכתב דבערב פסח שחל בשבת יכפה עליו את הכלי דלית כותי או כלב ליתנו לו דאל"ה אף שכבר עברו ארבע שעות ועומד בשעה חמישית יטלטלו ויתן להם, וכן מותר לטלטלו ולהשליכו לביה"כ אם יש לו ביה"כ בחצירו.

מדוע אמרו חז"ל אשרי הדור שהנשיא מביא קרבן הרי כל המזכה את הרבים אין חטא בא על ידו?

בפרשתו ד' כ"ב אשר נשיא יחטא

איתא בגמ' הוריות י' עמוד ב' ת"ר אשר נשיא יחטא אמר ריב"ז אשרי הדור שהנשיא שלו מביא קרבן על שגגתו, אם נשיא שלו מביא קרבן, צריך אתה לומר מהו הדיוט, ואם על שגגתו מביא קרבן, צריך אתה לומר מהו זדונו.

יש להקשות: מה תועלת יש לדור שהנשיא חוטא, הרי אמרו חז"ל אבות פרק ה' משנה י"ח כל המזכה את הרבים אין חטא בא על ידו, א"כ אין זה כזה מעלה, כך מקשה בפנים יפות בפרשתו.

ומתיר: ע"פ מה דמצינו בחז"ל ע"ז ד' ב' לא היה דוד ראוי לאותו מעשה אלא להורות תשובה, א"כ י"ל דאדרבה דמה שלא נשמר מן החטא הוא כדי לזכות את הרבים, אשר נשיא יחטא אשרי הדור שהנשיא שלו חוטא ומביא קרבן, והיינו שהעם למידין ממנו כיון שרואין העם שמלך מביא קרבן ומתודה על חטאו למידין ממנו לעשות תשובה, הרי בקרבן זה מזכה את הרבים לעשות תשובה, והיינו דכתיב אשר נשיא יחטא וגו' והביא את קרבנו פירוש דלא היה ראוי לחטוא אלא בשביל שביא את קרבנו.

האם השנה שחל ערב פסח בשבת

האם בערב שבת אסור לעשות מלאכה מחצות?

איתא במשנה פסחים ג' ע"מ א' דערב פסח מחצות ואילך אסור לעשות מלאכה

איכא כמה טעמים בזה

א. כדי שלא יהא טרוד במלאכה וישכח ביעור חמצו, ושחיתת הפסח, ותקון מצה לצורך הלילה, דמצוה לטרוח מבעוד יום כדי להסב מהר, כך כתב רש"י פסחים ג' ע"מ א'.

ב. כיון שהוא זמן הקרבת קרבן, וכשיחיד מביא קרבן אסור בעשיית מלאכה דהויא יום טוב, כך כתב הירושלמי פסחים פרק ד' מובא בתוס' פסחים ג' ע"מ א'.

וכתב בחק יעקב סימן תס"ח דנפקא מיניה בין הטעמים, דלדעת רש"י אם חל ערב פסח בשבת, א"כ אסור לעשות מלאכה בערב שבת מחצות ואילך, כיון דאז הוא זמן הביעור ותיקון המצה, מה שאין כן לדעת שאר פוסקים דהטעם משום הקרבן, א"כ כיון שקרבן פסח דוחה שבת מותר לעשות מלאכה בערב שבת עד מנחה.

וכן כתב מהר"ל הלכות שבת הגדול עמוד ג' וז"ל ערב פסח שחל בשבת מי שרוצה להחמיר שלא לעשות בערב שבת יחמיר משום לא פלוג, אבל אין איסור, כיון דאיסור משום קרבן והן קריבין בשבת לא שייך לגזור.

וכן בשו"ת נחפה בכסף אור"ח סימן ז' נשאל אם מותר לעשות מלאכה בערב שבת י"ג בניסן מחצות ואילך, והעלה דמותר.

אך בספר אדמת קדש ח"א אור"ח סימן י"ד העלה שאסור.

ובברכי יוסף אור"ח סימן תס"ח הביא את דבריו וכתב דנעלם ממנו דהמהר"ל בדרשותיו הל' שבת הגדול וערב פסח אות י"ג שכתב דהרוצה להחמיר שלא לעשות בערב שבת י"ג בניסן אחר חצות יחמיר, והרי מהר"ל דרב גובריה מאחרוני הראשונים כתב דהיא חומרא לבד, ומוכח דאין כאן איסור, לכן פוסק החיד"א דמותר.

ולענין הלכה פסק המשנה ברורה בביאור הלכה סימן תס"ח סעיף א' דע"פ שיטת הירושלמי שהביאוהו הפוסקים דהטעם שאסור לעשות מלאכה בערב פסח מחצות, משום שחיתת הפסח לפי זה אם חל פסח במוצאי שבת מותר במלאכה מעיקר הדין עד המנחה כיון דשחיתת הפסח הוא למחר בשבת וכמו שכתב המהר"ל, ורש"י פירש עוד טעם כדי שלא יהא טרוד במלאכה וישכח ביעור חמצו ותיקון מצה לצורך הלילה, ולפי טעם זה אפילו כשחל פסח במוצאי שבת גם כן יש ליזהר שלא לעשות מלאכה מחצות שהרי טרוד בביעור חמץ ותיקון המצה לצורך מחר, אלא דרוב הפוסקים תופסין טעם הירושלמי וא"כ אפשר דאין להחמיר.

ברכת מזל טוב
לידידינו רכז המערכת
רבות בשנים במסירת נפלאה
הרב לוי ברנשטיין שליט"א
מראשי קהילת בעלזא בית שמש
לרגל השמחה השרויה במעונו
שמחת הבר מצוה לבנו
היניק וחכים
הבה"ח המופלג בתויר"ש
כמר ישראל ני"ו
יהא רעוא שבזכות מעשיו הכבירים
להגדיל תורה ולהאדירה
יזכה לרוות נחת מכל יוצאי חלציו
ויצליח בכל אשר יפנה

חשוב כהלכה

מדור זה מנדב ונשרן מ"י ידידו ר' מרדכי ויסקינד הגר שליט"א - מנהגן

חשיב כהלכה שינון וידיעת ההלכה | כל ההלכות הם משו"מ ומשנה ברורה

ידיעת הפרשה

[א] היכי תמצוי שקרבן גזול שייך שיוקשר למפרע ותהיה תקנה לגזול אף לאחר שהוקרב על גבי המזבח.

[ב] היכי תמצוי קרבן כשר ומהודר ויש כהן כשר ומהודר שרוצה להקריבו והכל מוכן, אבל א"א להקריב את הקרבן?

[ג] היכי תמצוי מוקצה ביום חול?

[ד] היכי תמצוי שאדם עבר עבירה שחייב עליה קרבן ויש לו כפרה יותר טובה אפילו מהקרבנות?

[ה] היכי תמצוי ששחיטה אינה כשרה בזר?

[ו] היכי תמצוי ישיבה בעזרה שמתרת גם לא למלכי בית דוד הרי ק"ל ביומא דף כה ע"א, שאין ישיבה בעזרה אלא למלכי בית דוד?

[ז] היכי תמצוי איש או אישה שכבר נהיו גדולים ונחייבו במצוות וקידושיהן קידושין וכו' ולאחר מכן פוקע מהם הגדלות וחוזרים להיות קטנים?

ידיעת ההלכה הלכות שבת

[ח] סעודה שלישית וסעודת מלווה מלכה. לרב מזרחי נשאר לצורך סעודה שלישית ולצורך סעודת מלווה מלכה, פת שלמה ופרוסת לחם כאשר גם בפת וגם בפרוסה היה שעור של יותר מכביצה. על איזה פת יבצע הרב מזרחי בסעודה שלישית ועל איזה בסעודת מלווה מלכה?

[ט] שנים מקרא ואחד תרגום בחזרת הש"צ. הרב ישראלי לא הספיק לגמור לקרוא את הפרשה שנים מקרא ואחד תרגום (שמ"ת) עד שבת בבוקר. מאחר והוא ידע שמצווה מן המובחר להשלים את השמ"ת קודם הסעודה בשבת (סימן רפ"ה, סעיף ד', מ"ב ס"ק ט') החליט לעשות זאת בזמן חזרת הש"צ, האם מותר לו? מה יהיה הדין אם הרב ישראלי ירצה לעיין (בהרהור), בזמן חזרת הש"צ, בפירוש רש"י על הפרשה כדי להכין דברי תורה לשולחן שבת, האם מותר לו?

[י] הפשרת פיתות קפואות, חידוד. גב' גרין הוציאה בשבת לפני סעודת היום, שתי פיתות קפואות מהמקפא ושמה אותן על סיר הצולנט שעומד על פלטת השבת כדי להפשירן ולחממן לצורך הסעודה. כך עשתה גם הגב' באום. לגב' גרין היה מותר לעשות זאת לכתחילה, אך לגב' באום היה אסור לעשות זאת, והיא עברה בכך על איסור תורה, הכיצד? (אותן פיתות, הוצאו מהמקפא באותו מצב, אותו מיחס, הניחו אותן לאותו פרק זמן).

כללי השתתפות

- כל תשובה נכונה, אפילו לשאלה אחת תזכה את השולח להיכנס להגרלה, יהיה הגרלה על שני פרסים ע"ס 500 ₪.
- כל תשובה נכונה על כל שאלה, הינה זכות נוספת להשתתף בהגרלה, כך שכל מי שישלח יותר תשובות לכל השאלות מגדיל את סיכוייו בהגרלה.
- כל חודש, בראש חודש תערוך הגרלה בין כל השולחים, הזוכה יבדוק תשובותיו, יתקבלו אך ורק תשובות מפורטות.
- ניתן לשלוח כל שבוע את התשובות של אותו שבוע, או עד ראש חודש.
- שימו לב חשוב מאוד: קבלת התשובות הינה אך ורק לפקס מערכת משיב כהלכה 0775558617 או במייל meir.s1000@gmail.com נא לציין בתחילת המכתב על כמה שאלות השיבו, וכמו"כ שם מלא, כולל/ ישיבה. ועיר וטלפון וכמו"כ נא לציין על איזה פרשה השיבו. [לברורים ופרטים נוספים בטלפון 0533154010 בשעות הערב בין 8:00 - 9:00 בלבד]. השולחים בכתב יד, בפקס, להקפיד על כתב ברור וקריא שיהיה ברור לאחר משלוח הפקס. כתב לא ברור לא יכנס להגרלה. יש עדיפות לשלוח תשובות מוקלד במייל כי כך זה יכנס בעזה"י לספר שיצא לאור בעתיד בל"ג.

אדם שנותנים לו ממון או מתנות שחושבים שהוא ירא שמים והאמת שאינו האם יש בזה איסור גזל?

בפרשתן א' ב' אדם כי יקריב מכם קרבן לה'

איתא במדרש מובא ברש"י למה נאמר אדם, אלא אמר הקדוש ברוך הוא כשתהא מקריב לפני תהא כאדם הראשון, שלא היה גזול מאחרים, שהוא היה יחידי בעולם, כך אתה לא תהא גזול מן הבריות, למה כי אני ה' אהב משפט שונא גזל בעולה.

ובחפץ חיים בפרשתן הקשה: הרי איסור הקרבה מן הגזל מקרא מפורש הוא אני ה' שונא גזל בעולה ישעיה ס"א ח' ומדוע עלינו ללמדו מאדם הראשון.

ומתרגם: יש שני מיני גזל, יש לוקח מחבירו בעל כרחו ומקריב, על כך נאמר אני ה' שונא גזל בעולה, אבל יש סוג נוסף, אדם חושב שחבירו עובד ה' וצדיק נשגב ומתנדב לממן לו את קרבנו, והאמת שאינו עובד ה' ואינו צדיק כל עיקר, והקרבן בבחינת גזל, שאילו היה הנותן ידע למי הוא נותן היה נמנע מלתת, לכן בא הלימוד מאדם הראשון שהקדוש ברוך הוא נתן בידו הכל בידעה נאמנה מי ומה דרגתו, כך צריך אדם להזהר בכל מה שהוא מקבל מן הזולת, שלא יהיה בידו כסוך גזל.

ומסביר בזה דבר נפלא מה שאומרים בברכת המזון: ונא אל תצריכנו ה' אלהינו לא לידי מתנת בשר ודם, ולא לידי הלואתם, כי אם לידי המלאה הרחבה הקדושה והפתוחה, שלא נבוש ולא נכלם לעולם ועד, ויש להבין, וכי על ידי הזדקקות למתנת בשר ודם, שיתכן וקשורה בה כלימה לשעה, על ידה יבוש האדם ויכלם לעולם ועד, אלא הכוונה, דאם מעניקים לאדם מתנות כסף או כבוד משום שטועים בו וחושבים אותו לאדם כשר הגון וראוי לכך, ויתכן שאף הוא מחשיב כך את עצמו, אזי אין לו בושה בעולם הזה עולם השקר, אבל משיבא לעולם האמת ויווכח שם מה דרגתו האמיתית ויווכחו בכך גם הנותנים אוי כמה בושה וכלימה וישיגוהו לעולם ועד.

וידוע מה שכתב רבינו בעל השפע חיים ז"ל בצוואתו הקדושה נדפס בשפע חיים, מכתבי תורה, ח"ג אות ה' בעוונת קדשו שעל ידי טעותם של רבים, גזילה הוא בידי כל פרוטה שלקחתי מאדם שלא כדין.

האם יש איסור לצלם אדם שלא מרצונו?

בפרשתן ה' כ"ג והחשיב את הגזילה אשר גזל

הנה בשו"ת שלמת חיים ח"ב סימן ט"ט, מובא בשו"ת בצל החכמה חלק ד' סימן פ"ה דן השואל אם מותר לצלם בר ישראל נגד רצונו, דכיון שאינו מזיקו ואינו מחסרו כלום אולי אינו יכול למחות בידו ואפי' לכתחילה, והגם דנוכר עפי' קבלה דשורה רוח טומאה פ"ת י"ד סי' קמ"א ו' היינו על התמונה המצוירת, ואולי אין זה מזיק כלל לבעל הפרצוף שצולם, ואפ"ל דאסור דשייך בזה כיצד הלה עושה סחורה בפרתו של חבירו, ומרן הגאון מהר"ח זוננפעלד זצ"ל השיב ע"ז, אין זה בפרתו של חבירו כ"א ע"י מעשה עצמו ואם יצוירו מדעתו וכי יוכל לאסור אין אדם אוסר דבר שאינו ברשותו על חבירו.

ובשו"ת דברי יציב אור"ח סימן רנ"ז כתב ראיתי להגאון מרוג'צ'וב בשלמת יוסף לענין אם יכול למחות שלא יצלמו אותו, שזה תליא בגמ' ב"מ קי"ז ע"ב אם אסור להנות מממון חבירו אף שלא חסרו, וצ"ע גם לב"מ ל' ע"א דלצורכו אסור, בענין איך מותר לצלם אדם הרי יש איסור לעשות צורת אדם, עיין בספר מעדני אשר פרשת יתרו תשס"ו.

איך מקבלים מאנשים עדות הרי רוב אנשים נכשלים בגזל?

איתא בגמ' ב"ב קס"ה ע"א רוב אנשים עוברים על גזל.

יש להקשות: א"כ איך מקבלים שום עדות מאדם, הרי לרוב אנשים אין להם חזקת כשרות, דהם נכשלים בגזל, כך הקשה בשו"ת התעוררות תשובה חו"מ סימן ט'.

ותירץ: דאין הכוונה שהם גוזלים ממש דזה באמת לא שכיח, רק הכוונה שלוקחים דבר ע"י תחבולות, וזה לא מיפסל מן התורה דאנשים חושבים שזה מותר, וכן משמע שם בראשונים, דברשב"ם כתב כעין גזל שמורין להתירא במשא ומתן, לעכב איש מרויח חבירו, וברבנו גרשום שם כתב שמכובין במשא ומתן ומשקרין, וכיון שאין יודעים שזה אסור אין נפסלין לעדות.

הנה בספר הר אבל בדיני גוסס מובא בשו"ת צ"ע אליעזר חלק ה - רמת רחל סימן כז ד"ה כן אזכור כתב וז"ל אמינא מילתא זוטרתא וגדולה היא אלי, לדעתי יצוה האדם קודם מותו שיפריש מהונו לצורכי רבים, כי איתא בגמ' ב"ב קס"ה רובן בגזל, ואיתא בגמ' ב"ב ד' צ"ד וכן נפסק בח"מ סי' שס"ו גזל ואינו יודע למי גזל יעשה צורכי רבים, ואולי יש בידו איסור גזילה ממה שאינו יודע למי ישיב ויתכפר לו.

מכתבים למערכת

מדוע מניחים את הספר תורה בעמידה ולא בשכיבה כמו שחיה בארון?

מה שהקשתם בשם הראשונים, מדוע מניחים את הספר תורה בעמידה ולא בשכיבה כמו שחיה בארון. **הגאון המפורסם רבי שמאי קהת נואם שליט"א** חבר הבר"ק קהילת מחזיקי הדת, אהבת תורה, בית הוראה ישיבת מיר, שלכת הפוסקים בבתי עילית, אוצר הפוסקים סוריא, קנין תורה פסנות ירושלים (דבור) נראה להעיר, כמה טעמים מניחים אותם בעמידה {א} אם יש לו כמה ספרי תורה, ועל כן יש להניח אחד על גבי השני, ואם הספר תורה שלמעלה פסול, א"כ אין כל כך קדוש כספר תורה שאין לו פסול, וא"כ אין להניח ספר תורה פסול על גבי כשר קדוש טיפ, משא"כ אם זה בעמידה, אין זה כל כך בזיון אם עומד אחד ליד השני, {ב} כשצריך ליקח ספר תורה מלמטה כשיש כמה ספרי תורה זה על גבי זה הוא בזיון שלוקח הספר תורה מלמטה ושם בצד הספר תורה מלמעלה, מאם מניחים בעמידה אלא כל כך בזיון אם מקדים אחד לפני חברו.

הגאון רבינו ישראל הורוויץ שליט"א לייקוד מחבר ספר אוצרות הים על מסכת ברכות ראש כולל בילי

נראה להעיר, דבוקנטרס עיון הפרשה ק"ב מובא משמיה דהב"ח, שהנהיג בעירו בעלזא שיהיו הס"ת שוכבים בארון הקודש, וכתבו דמלבד שלא מצאונו עוד קהילות שנהגו כן, יל"ע מדברי הב"ח גופיה י"ד רפ"ט ד"ה אכן נראה שכתב ולענין הלכה נהגו עכשיו במדינות אלו להניחו למזוזה בשפופ, וכן מניחין ספר תורה בהיכל בשפופ באלכסון ואין לשנות. מפורש דהב"ח נמי ס"ל כמנהג רוב קהילות ישראל שלא להניח הספר תורה בשכיבה.

הרה"צ יעקב ישראל מייזנער שליט"א לונדון

נראה להעיר, הב"ח איתוס ספ"ח אומ"ר (שכתובל ברוח שמתפללין כנגדו היו בונין ארון שמישימין בתוכו ס"ת לקרית מותוכ בשבתות וי"ט הרי משמע שיש ענין להתפלל כנגד הארון והספרי תורה, שהרי משימין הארון ככותל שמתפללים כנגדו לבנות, ולכאורה כנגד רק נחש אם הספרי תורה עומדים ולא כשהם בשכיבה.

האם יש חיוב לאכול בשר בפורים והאם יש חיוב על בשר בהמה זוקא

מה שדנתם אם יש חיוב לאכול בשר בפורים והאם יש חיוב על בשר בהמה זוקא. **הגאון רבי יחזקאל אהרן שורר שליט"א** רב קהל הסידים הרי"ה יונה מו"צ במעריב בי"ב (הערה זו לעילוי נשמט אבי הנה"צ חיים יעקב מנחם בן הרב עזריאל ז"ל)

נראה להעיר, דהנה ידוע מה דפסק המחבר בשר"ע ט"ו הרי"ה סוף א' נפסק בדעלמא אונא אסור בדברי קבלה דפורים דוחה עשה דאבילות דידו והרי ביה"ד ס' ש"מ"א סוף א' נפסק בדעלמא אונא אסור בבשר וי"ו וי"ז דאיכא חובה לאכול בשר בפורים עד שקראו המחבר עשה דדברי קבלה. ומשם אף יש ללמוד יש החיוב הוא בבשר בהמה שמסמיתים המחבר נראה שגם בשר בהמה מותר לאונן לאכול מולא חילק שדוקא בשר עוף מותר, ויותר מזה אם מדינא טיב בבשר עוף אף נימא דאיכא עדיפות בבשר בהמה מ"ע על היודר בעלמא לא שיהך לומר עשה דדברי קבלה וי"ז דאיכא חיוב בבשר בהמה זוקא. וכן ראיתי להביא מספר התדיר עמה ר"ח שכתב שיש חובה בפורים לאכול בשר בהמה זוקא. ועיין בספר מועדים וזמנים ד"ב ס' ק"ה דחייבן המחבר הל' שמדברי קבלה בעינן לאכול בשר בפורים, ועוד יש להוסיף דעין במחנה אפרים הלכות נדרים ס"ט ד' שהביא מהרשב"א בתשובתו שדן על מי שנדר שלא לאכול בשר כל השנה חוץ מ"ט אם תנוכה או פורים ונקראים י"ט והיא מותרת לו לאכול בשר והשיב בדלשון בני אדם אינן מבוררין תנוכה ופורים לקרותם י"ט, ומבואר מהרשב"א דאם לא היה תליא דרמיש בלשון בני אדם היה מותר לאכול בשר בפורים וע"כ משום שיש חיוב לאכול בשר בפורים כמו ביה"ט דכיון דאיכא חיוב שמחה אין שמחה אלא בבשר ויין ונמצא דלא חל שבועה אכילת בשר בפורים דהוי חיוב מדברי קבלה וכל"א. ואנא הרהרתי מה שמובא בחלק מהפוסקים שיש נוהגים שלא לאכול בשר בילה או רפלוים וכד' שלא יחשבו שיוצאים סעודת פורים בלי י"ט יתכן דאם בפורים יש חיוב לאכול בשר בהמה ובליה יאכל רק בשר עוף סגי ההיכר בזה. ועדיין צ"ע בזה .

גליון זה נודב לעילוי נשמת

זקנתי האשה החשובה

מרת חיה טוביא שוורץ ע"ה בת הרב חיים יעקב קאפיל ז"ל
נפטרה י"ד ניסן תשכ"ו
ת.נ.צ.ב.ה

גליון זה נודב ע"י ידידו

הרה"ג יעקב רייניץ שליט"א

קרית צאנו נתניה
להרגל שמחת הבר מצוה לבנו
היניק וחכים כמר משה נ"י
וברכת מזל טוב לחמיו ידידו
הגאון אליעזר שימון שליט"א
מח"ס הנפלא פאר הבית
יהא רעוא שבזכות זיכוי רבבות
יזכה לרוות נחת מכל יוצאי חלציו

גליון זה נודב ע"י ידידו

הרה"ג חיים נוימאן שליט"א

ירושלים
לזיכוי רבבות
יהא רעוא שבזכות זיכוי רבבות
יזכה לרוות נחת
מכל יוצאי חלציו

גליון זה נודב ע"י ידידו

הרב שלמה זלמן קארן שליט"א בית שמש

להרגל יומא דהילולא
של הרה"ק מאפסא זצוק"ל
ולהודות ולהלל
על השלמת שנה מבורכת ומוצלחת
בחנותו "טמבור פלוס"
יהא רעוא שבזכות זיכוי רבבות
יצליח בכל אשר יפנה

גליון זה נודב ע"י ידידו

הרה"ג גרשון נוסנצוויג שליט"א

מח"ס הנפלא מי ימצאני על מצות השבת אבידה
להרגל שמחת היכנס בניו
כמר מאיר נ"י
לבריתו של אברהם אבינו
יהא רעוא שבזכות זיכוי רבבות
יזכה לרוות נחת מכל יוצאי חלציו

גליון זה נודב לעילוי נשמת

כ"ק הגה"צ רבי חיים אלטיר פאנעט זצוק"ל מקארלסבורג

בעל התפוחי חיים ואישיות חיים ועוד
בן אחר בן למראה יחזקאל מקארלסבורג בן בעל האשיב אברהם מקארלסבורג
רב השכונות רמת אביב ושייך מוניס
דבוק ברבותי ה'בית ישראל' מגור וה'אמרי חיים' מויזניץ זכותם יגן עלינו
נבג"מ ליל שב"ק הגדול י"ב ניסן תשמ"ד
ומנ"כ צמוד לאוהל אדמור"י ספינקא בסגולה פתח תקוה
הונצח ע"י בתו יחידתו הרבנית משאץ ויזניץ מחיפה

גליון זה נודב ע"י ידידו

איש החסד והמעש חביבן של גדולי ישראל

הרבני הרב חיים יצחק כהן שליט"א
ירושלים
לעילוי נשמת אשתו
ה"מ מרת לאה ע"ה בת הרב אברהם אלכסנדר ז"ל
נפטרה ה' ניסן תשפ"ד
הונצח להרגל היארצייט הראשון
ת.נ.צ.ב.ה

האם בבית המקדש שייך חשש עין הרע

מה שהקשתם דיון בשם הפוסקים האם בבית המקדש שייך חשש עין הרע **הגאון רבי ישראל שורר שליט"א** רב קהילת צאנו ביתר, דומ"ץ שכונת נוש שמונים, מרכז ההוראה, שערי הוראה, ור"מ בייש"ג תורת שלמה זווהלי ירושלים (הערה זו לעילוי נשמט אבי הנה"צ חיים יעקב מנחם בן הרב עזריאל ז"ל) לענ"ד נראה להביא ראייה דגם בבית המקדש איכא משום עין הרע, מדברי הגמרא מסכת יומא דף כ"ב ע"ב ואם היו שניהן שוין הממונה אומר להם הצביעו וכו' תנא הוציאו אצבעותיכם למנין. ונימנינהו לידהו, מסייע ליה לרבי יצחק, דאמר רבי יצחק אסור למנות את ישראל אפילו לדבר מצוה, דכתיב ויפקדם בזבוק ע"כ, והרי הטעם דאסור למנות הוא משום עין הרע, עיין רש"י שמות פרשת כי תשא פרק י"ב פסוק י"ב. ולא יהיה בהם גנף שהמנין שולט בו עין הרע והדבר בא עליהם, כמו שציינו בימי דוד ע"כ, ומה מקשה בגמרא, מהא דאסור למנות את ישראל, הא בבית המקדש ליכא עין הרע, ומשמע מדברי הגמרא דאף בבית המקדש איכא משום עין הרע.

מדוע נקרא מסכתות הש"ס בשם מסכתא

מה שהקשתם בשם אחרונים מדוע נקרא מסכתות הש"ס בשם "מסכתא", ותוצאתם בכמה אופנים. **הגאון מגילאל הכהן רבינוביץ שליט"א** מו"צ ברחובות מח"ס "גם אני אוהב ר' פרידס יוסף החחש" על המועדים.

נראה לומר שהנה "מסכת" לשון "כיסוי", כמו "יוסף בדלתים ים", אבות ל"ה ה' רמזו שתימלד חכם אפילו שלומד במסכתא, הוא מכסה זאת בענווה, כמו שאתא במא מסיפא כ"ג ע"ב. בהני תלת מילי עיני רבנן דמשנו במוליהו, במסכתא, ופרש"י שאם שואלים אותו אם סודותה מסכת בפני, יאמר לאו, ומירת ענווה היא.

מדוע במעיל של הכהן לא היה חיוב למחץ ציצית חר הרח בידו של ארצו כנפת

מה שהקשתם בשם אחרונים מדוע לא מצינו שהיה ציצית במעיל שהיה לו ד' כנפות לשיטת הרמב"ם, ותוצאתם בכמה אופנים.

הרה"צ יעקב פוקל שליט"א בית שמש

חשוב להוסיף שאף שחבל אחרונים למדו כן בפירוש הרמב"ם, אמנם אין זה כלל פשוט שכן הביאר בדברי הרמב"ם, כיון שגדולי מפרשי הרמב"ם פירשו באר"א דברי, הכסף משנה הלכות כלי המקדש פרק ט' הלכה ג' כתב עשו כעין החליפות שלנו כיום, שלבוש כולו ומקף את כל גופו כעין גלמא, ורק פתוח לפניו, ומחובר רק למעלה בגרון, (ורק לא פירש אם היה לזה חורים או לאו, ובאמת לכאורה כן מדויק יותר לשון הרמב"ם שכתב אל ביעין ברמב"ם הרי כתב שנחלק לשני הכנפיים "מסוף הגרון" והגרון הוא הרי לפניו, ולפירוש הכסף משנה המעיליים ואינו, מחובר אלא כנגד כל הגרון בלבד" והמנח"ח פירש ומחולק לשני כנפיים היינו כעין טליק, מובן מאוד שהחילוק של הכנפיים הוא רק מלפניו מסוף הגרון, והיינו שנפתח כמו חליפה, ובא לאפקי שלא עשו כדרך המלוש שהיה נהוג תמיד סגור מכל הצדדים, וגם דעת רש"י כע"ז (שמות כה,ד) ורק ברש"י נראה שפירש שהיה סגור לגמרי כמו הכתנת ולא פתוח כל, ע"פ דעת רוב ראשונים (הרמב"ן ורש"י והרמב"ם לפירוש הכסף"ו) שהמעיל לא עשוי כמו טלית קטן, ולפלא שפירש הציור הפשוט בחומשים כמו דעת הסבורים שהמעיל הוא כצורת טליק שזה לכאורה דעת המעוט, והדבר גורם שהגויסא דייקנאט הוא שכן צורת המעיל, ורק למעיינים רואים שרוב הראשונים לא פירשו כן, וחשוב למי שיבדו לתקן הדבר שלפחות יביא את המעיל על שתי הדעות.

האם מותר לחלק בית הכנסת לשנים אע"פ שמוריד מהקדושה של ברוב עם חדרת מלך

מה שחקרתם האם מותר לחלק בית הכנסת לשנים אע"פ שמוריד מהקדושה של ברוב עם חדרת מלך. **הגאון משח יחיאל הכהן ראטה שליט"א ירושלים** נראה להעיר שמדברי האגרות משה אורח ח"ב סי' מו מבואר דלהרבות בתי כנסת כדי שיוכלו כולם להתפלל עם הציבור ולענות קדושה וברכו ולשמוע קריאת התורה ועדיפה ממעלת ברוב עם דאפושי בקדושה עדיף. ועוד כתב שם כי על ידי קנאת סופרים שיש ריבוי מקומות להתפלל, מתעלית הרוחניות של כל אחד מן המתפללים כמו שאמרו חז"ל קנאת סופרים תרבה חכמה, ובשו"ת שחמת כהן איתח"ס מה סניק שכיון שיש אנשים שאינם יכולים לבוא בזמן התפילה במנין של בית הכנסת, וכיוצא בזה מהסביבות הגורמות שיתבטלו מלהתפלל בציבור, וע"י ריבוי בתי כנסיות יכולים לבוא ולהתפלל, א"כ נמצא שהמכביב בזה הוא מנוע את הרבים היינו אותם המתפללים מלעשות מצוה. והם הם דברי הריב"ש בתשובותיו (סי' רג) ובשו"ת מהרש"ם (ח"ג סי' קכה) שאם כוננת המתחלקים הוא שנותנים טעם שיוכלו לכיון ולהתפלל יותר טוב, אין הרוב יכול למחות בידם כיון וכוננתם לשם שמים.